

Kovács Géza

előírások szakterületünket érintő anomáliáiról, az EU-n belüli és az azon túlmutató kontinentális együttműködés rendszereiről és előnyeiről, az EU-lobbyzás mikéntjéről és európai szakmai szervezetünk, a PEARLE működéséről.

A vendéglátók, Aila Sauramo, a Finn Zenekari Szövetség igazgatója, a helyi filharmonikusok vezetői végezetül bemutatták büszkeségüket, azt a művészeti központot –

finnül a Tampere-talo, vagyis „Tampere-Ház” –, melyet valóban saját házukként használnak, legyen benne operaelőadás, koncert, gyermekfoglalkoztatás, vagy kiállítás, vagy egyszerűen csak beülnek a kávézójába egy jót beszélgetni.

A búcsúvacsorára egy Rustholli nevű – hol máshol? –, egy tó partján épült patinás étteremben került sor. Pompás ételek, dél-afrikai borok és a helyi vodka voltak hivatva fe-

ledtetni, hogy bizony vége ennek a kellemes, hasznos és baráti találkozásnak.

Az asztalnál velem szemben a Tamperei Filharmonikusok igazgatónöje, Maritta Hirvonen ült. Legszebb angolsággal próbáltam neki elmagyarázni a finn és magyar nyelv általam ismert kevés hasonlóságát és számtalan különbségét, amire ő tökéletes magyarsággal válaszolva mesélt Budapesten töltött éveiről és arról, hogy a zene sok nyelvi nehézséget megold.

Hazafelé baktatva azon gondolkodtam, hogy a nyelvi nehézségeket még csak-csak, de vajon az összes többit is?

Az északi országokra most fél évig sötétség borul. E sorok írásakor éppen Izland összehozott gazdaságáról kapjuk a híreket. Aggódva gondolok Thórtur Olafssonra, az ottani filharmonikusok melegszívű igazgatójára és a zenekar tagjaira: vajon mi vár rájuk? És vajon mi a többi északi együttesre? Működésük olyan irigylésre méltóan tehetőséggel és tisztességgel átitatott, hogy el sem tudom képzelni őket a gazdasági válság áldozataiként.

Az pedig, hogy velünk, magyar zenekarokkal mi lesz, nem e beszámoló tárgykörébe tartozik. Az viszont bizonyos: boldog lennének, ha az „északi tények” a mi tényeink is lehetnének.

Kovács Géza

Gyémántot érő életmű

Kegyetlen korszakokat vészt át, de szerencsés embernek mondja magát Szebenyi János fuvolaművész, aki hatvan éve kezdte a pályát

Gyémántdiplomát adtak át Szebenyi János fuvolaművésznek hatvan éves szolgálatát méltányolando a közelmúltban a Zeneakadémián. A nyolcvannegyedik évében járó művész 1957-ig a Magyar Rádió Szimfonikus Zenekarában, majd nyugdíjazásáig az Állami Hangversenyzenekarban játszott.

Öreg bérház kapuján csöngetek a belvárosban, bent csendes gang, az épület díszes kovácsoltvas korlátaival még így, megfáradtan is egyfajta polgári méltóságot áraszt. Szebenyi János már az ajtóban vár, s a lakásba lépve csak megerősödnek bennem az első impulzusok. Az első szobában szemembe ötlök egy sor különleges kristály. A fuvolaművész felkapcsolja a villanyt az üveges szekrényben, majd a mellette állóban, aztán a következőben és átellenben is, sorra gyúlnak a fények, s egyszerre arra ocsúdok, hogy egy komplett ásványgyűjtemény kellős közepén állok. Szebenyi

János finoman megéri a karom: – Ezt nevezik hobbinak...

Miután a belső szobában elhelyezkedünk, rögtön mesélni kezd. Kiderül, e kedvteléséhez remek lehetőségeket jelentett az a rengeteg külföldi út, amelyre az Állami Hangversenyzenekarral (ÁHZ) mehetett, ráadásul abban az időben, amikor még az is nagy dolognak számított, ha az ember egyáltalán átléphette a határt. Hamar kiderül, mióta nyugdíjba vonult, egyre kevésbé mozdul ki otthonról, ma már koncertekre sem jár, inkább csak egykori, kedves tanítványai látogatásait fogadja. – Az

aktív zenélést 1984-ben fejeztem be, 60 éves koromban. Azután még tíz évig tanítottam a konzervatóriumban és végül azt is abbahagytam. Eleinte nagyon hiányzott, most már csak akkor, ha zenét hallgatok. Ha az ember nem tudja azt a színvonalat nyújtani magának, amelyre egy élet alatt kialakult az igénye, akkor már nincs is nagyon kedve játszani – mondja, s csak legyint. A tévét nem szívesen kapcsolja be, mert „hamar felmegy a pumpa”, és egy szívműtét után minnek stresszelje magát az ember, inkább csak rádiót hallgat, többnyire a Bartókat.

A pályakezdéstől számított hatvan év után automatikusan járó gyémántdiplomát a Zeneakadémia tanévnyitóján vehette át. Szebenyi János a tehetségesség mellett szerencsésnek is mondhatja magát, hiszen, amellet, hogy közeli kapcsolatot ápolt a század zenei életének számos nagy alakjával, a karmesterek is felismerték a művésztében rejlő lehetőségeket. A Rádiózenekartól Ferencsik csábította el, de arra is lett volna lehetősége, hogy külföldön folytassa karrierjét. – Már 1948-ban kaptam egy jó ajánlatot Genfben, amikor kijutottam egy versenyre, de ahhoz, hogy ott maradjak, le kellett volna adnom a útlevelet. A szüleim itthon voltak, s szóba sem jöhetett, hogy magukra hagyjam őket. Arról nem is szólva, hogy milyen megtorlás várt volna rájuk, ha disszidens lesz belőlem. Mi, polgári családként így sem számíthattunk túl sok jóra – meséli a fuvolaművész, aki 1945-ben mindkét munkahelyén, a rádiónál és a Zeneakadémián is közmunkán hordta a sítet. – Azért kerülhettem a Rádiózenekarhoz, mert '45-ben nagyon sokan elmentek. Családosul sokan felültek az Opera-vonatra, aztán kivitték őket nyugatra. A zeneakadémiai évfolyamtársaim közül rengetegen vagy katonáskodtak még, vagy hadifogságba kerültek, vagy már nem is éltek. Hihetetlen űr maradt itt utánuk, ez egy nagyon rossz év volt. Nekem viszont szerencsém volt. Éppen, amikor a Bródy Sándor utcában a romok között mászkáltam, találkoztam egy évfolyamtársammal, aki a Zeneakadémián végzett tanulmányai mellett már a Dohnányi-féle Rádiózenekarban dolgozott. Azt mondta, a fuvolistáik eltűntek, Lajtha László épp utódot keres nekik, menjek el hozzá. Lajtha ismert engem még növendékkoromból, hát bementem hozzá. Amikor elmentem, nyakamba borult, és hiába mondtam, hogy nekem még négy évem van hátra a főiskolán, ragaszkodott hozzá, hogy leszerződjek. Ferencsik és Polgár Tibor vezetésével alakult újjá a zenekar, akkor már

Budáról is át-átjöttek a tagok, csónakokon, mert a hidak le voltak bombázva. Május elsején már játszottuk a III. Leonórannyitányt, amit a tereken hangszóróból hallgattak az emberek, köztük a szüleim is. Tehát tudtam fuvolázni, csak nem művészi fokon, nekem pedig fontos volt, hogy diplomám legyen, amit végül 1948-ban meg is szereztem a Zeneakadémián. – Szebenyi János 1945-től tizenkét éven át volt a Rádiózenekar első fuvolása. 1956-ban aztán újabb romokat kellett eltakarítani közmunkában, s a kollégák újabb komoly százaléka hagyta el az országot. Ferencsik egy próbán arra kérte, szerződjön le az Állami Hangversenyzenekarba. – Akkoriban összesen három nagyzenekar volt. Az Operaházé, amely néha adott egy-egy filharmonikus koncertet, az ÁHZ, amelyik kizárólag hangversenyeket adott és a Rádiózenekar, amelynek elsődleges feladata az volt, hogy a kortárs műveket – köztük sok aktuális szocialista alkotást – rögzítse, és évente csak két-három klasszikus koncertet adott. Én tehát azonnal átmentem volna, de nem adták ki a munkakönyvemet, amíg nem hoztam magam helyett egy első fuvolást. Akkoriban oszlatták fel az egyébként kitűnő Honvéd Művészegyüttes társulatát, s az így állás nélkül maradt első

fuvolást szereztem be a Rádiózenekarba magam helyett – meséli Szebenyi János. Amikor arról kérdezem, mit ajánl azoknak a fuvolistáknak, akik döntés előtt állnak: ezt a pályát válasszák-e, vállalva azt, hogy itthon esetleg nem találnak majd munkát, vagy esetleg fordítsanak hátat az egészsnek, csak annyit mond: – Ne fordítsanak hátat. Amikor tanítottam, akkor is azt láttam, hogy a főiskolán végzettek közül aki tehetett, mind külföldre ment mesterkurzusra, a tehetségeseket pedig ott is tartották. De így volt ez az én időmben is. Nekem is ajánlottak ösztöndíjat Svájcban, csak nem akartam kitenni a családomat a kitelepítésnek. A mi belvárosi lakásunk porig égett az ostrom után – emlékezik a művész, majd egy, a falra függesztett fekete fa fuvolára mutat. – Ez csak azért maradt meg, mert még a pincében volt. Aztán ezzel végeztem el a Zeneakadémiát – fűzi hozzá elgondolkodva. A lakásban más relikviák is vannak. Az egyik fotón Herbert von Karajannal és Fischer Annieval látható, egy másikon zongoratanárnő feleségével, dedikált Kodály-portré és baráti szeretettel ajánlott Ferencsik-kép. Amikor a felnövekvő fuvolista-generáció esélyeiről kérdezem, csak annyit mond: – Nem irigylem a mostaniakat. Sokan vannak, és jók!

Bilkei Éva